

## OPETUSANSIOIDEN ARVIOINTI OPETUSVIRKOJEN TÄYTÖSSÄ

Kaikkiin opetusvirkoihin nimitettävien on täytettävä sekä tieteelliset että opetukselliset kriteerit. Opetustaito voidaan katsoa myös riittämättömäksi, jolloin tieteelliset ansiot eivät voi kompensoida opetustaidon puutetta.

Asetuksessa korkeakoulujen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä (309/1993) säädetään opetusviroissa vaadittavasta opetustaitosta. Yliopistoasetuksessa (115/1998) säädetään dosentiksi nimitettävältä vaadittavasta opetustaidosta.

### 1. Opetustaidon arviointimenettely opetusvirkojen täytössä

#### 1.1 Opetustaidon arviointi professorin virkojen täytössä

Professorilta vaaditaan tieteellisten ansioiden ohella *opetustaito*, jota arvosteltaessa otetaan huomioon pedagoginen koulutus, opetustyössä hankittu käytännön kokemus, taito tuottaa oppimateriaalia, muut opetustöissä saavutetut ansiot ja opetusnäyttein osoitettu opetuskyky.

Professorin virkaa haettavaksi julistettaessa virantäyttöselosteessa täsmennetään viran ala sekä, mitä ansioita kyseessä olevan viran täytössä painotetaan.

Yliopistolain (645/1997) 22§:n mukaan professorin viran täyttämistä koskevat asiat käsittelee tiedekuntaneuvosto, joka tekee kanslerille esityksen virkaan nimitettävästä. Tiedekunnan nykyisen käytännön mukaan kyseisiin tiedekuntaneuvoston kokouksiin voivat osallistua tiedekunnan kaikki virkaannimitetyt professorit

Tiedekuntaneuvosto voi nimetä virantäyttötyöryhmän tai päättää, että viran täytön valmistelusta vastaa laitostenjohtaja tai erikseen nimetty alan professori. Virantäyttötyöryhmä antaa asiantuntijalausuntojen saavuttua hakijoiden ansioista kirjallisen lausunnon, joka sisältää tieteellisen pätevyyden lisäksi myös kokonaisarvion hakijan opetustaidosta, tekee ehdotuksen virkaan nimitettävästä ja toimittaa sen tiedekuntaneuvostolle viran täyttöä valmistelevalle esittelijälle. Virkaan nimittämistä koskevan ehdotuksen tekemistä varten laitoksen johtoryhmä antaa virantäyttötyöryhmälle kirjallisen lausunnon niiden hakijoiden opetusansioista, jotka asiantuntijoiden käsityksen mukaan ensi sijassa tulevat kysymykseen virkaa täytettäessä.

#### 1.2 Opetustaidon arviointi yliopistonlehtorin, lehtorin ja tohtoriassistentin virkojen täytössä

Yliopistonlehtorilta, lehtorilta ja tohtoriassistentilta vaadittavat yleiset kelpoisuusehdot on määritelty korkeakoulujen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä annetussa asetuksessa (309/1993), jonka mukaan opetustaidon osalta vaatimuksena on *hyvä opetustaito*.

Viran täytön valmistelusta vastaa laitoksen johtoryhmä. Johtoryhmä antaa hakijoiden ansioista kirjallisen lausunnon, joka sisältää tieteellisen pätevyyden lisäksi myös kokonaisarvion hakijan opetustaidosta, tekee esityksen virkaan nimitettävästä ja toimittaa sen tiedekuntaneuvostolle viran täyttöä valmistelevalle esittelijälle. Esityksen tekemistä varten johtoryhmä arvioi niiden hakijoiden opetustaidon, jotka johtoryhmän käsityksen mukaan hakemusasiakirjojen perusteella tulevat kysymykseen virkaan täytettäessä.

#### 1.3 Dosentiksi hakevan opetustaidon arviointi

Dosentiksi voidaan hakemuksesta nimittää henkilö, jolla on perusteelliset tiedot omalta alaltaan, julkaisuilla tai muulla tavoin osoitettu kyky itsenäiseen tieteelliseen tutkimustyöhön tai taiteelliseen työhön ja *hyvä opetustaito*.

Dosentiksi hakevan tieteellisten ansioiden arviointia varten tiedekuntaneuvosto nimeää kaksi asiantuntijaa, jotka laativat kirjallisen lausunnon hakijan ansioita. Dosentiksi hakevan opetustaidon arvioi dosentuurin alaa edustavan laitoksen johtoryhmä ja toimittaa arvioinnistaan tiedon tiedekuntaneuvostolle asiaa valmistelevalle esittelijälle. Tiedekuntaneuvosto tekee esityksen kanslerille dosentiksi nimittämisestä.

## 2. Opetukselliset ansiot

Professorin, yliopistonlehtorin, lehtorin ja tohtoriassistentin virkoja täytettäessä opetustaitoa arvosteltaessa opetuksellisia ansioita arvioidaan kokonaisuutena. Opetustaitoa arvosteltaessa otetaan huomioon pedagoginen koulutus, opetustyössä hankittu käytännön kokemus, taito tuottaa oppimateriaalia, muut opetustoimessa saavutetut ansiot ja opetusnäyttein osoitettu opetuskyky.

Opetuksellisten ansioiden painotus voi vaihdella eri virkakategorioissa. Kaikissa virkakategorioissa opetustaito on tärkeä eikä riittämätöntä opetustaitoa voi kompensoida muilla ansioilla. Professorilta vaaditaan opetustaito. Yliopistonlehtorilta, lehtorilta sekä tohtoriassistentilta edellytetään hyvää opetustaitoa. Dosentilla arvosanan opetusnäytteestä tulee olla vähintään hyvä.

Hakijan tulee liittää hakemukseensa todistukset sekä osana portfolioaan dokumentoituna ansiot, joilla hän katsoo olevan merkitystä hänen opetustaitoaan arvosteltaessa.

### 2.1 Opetusnäyte

Professoriksi, yliopistonlehtoriksi ja dosentiksi hakevilta edellytetään opetusnäyte. Professorin ja yliopistonlehtorin virkaa hakevat voidaan kuitenkin tiedekunnan esitystä tehtäessä vapauttaa opetusnäytteen antamisesta siinä tapauksessa, että hän on antanut hyväksytyt opetusnäytteen saman alan virkaa varten ja näyte on haettavan viran kannalta soveltuva ja sen antamisesta ei ole kulunut yli kolmea vuotta ja hakija on muulla tavoin osoittanut hyvää opetustaitoa.

Dosentiksi hakevan aikaisemmin saman alan virkaa varten Helsingin yliopistossa antama opetusnäyte voidaan tiedekunnan esitystä tehtäessä erityisestä syystä hyväksyä opetusnäytteeksi edellyttäen, että näyte on haettavan viran kannalta soveltuva ja sen antamisesta ei ole kulunut yli vuotta ja hakija on muulla tavoin osoittanut hyvää opetustaitoa.

Opetusnäyte on haettavan viran tai toimen tehtävien mukainen julkinen opetustapahtuma, joka voi olla luento, seminaarin ohjaus, muu opetustilanne tai niiden yhdistelmä. Opetusnäyte voidaan antaa aidossa opetustilanteessa. Tarvittaessa hakijaa voidaan haastatella.

Opetusnäyte arvostellaan asteikolla erinomainen, hyvä, tyydyttävä, hylätty. Tyydyttävän ja hylätyn opetusnäytteen voi uusia kerran.

Opetusnäytteen arvostelussa kiinnitetään huomiota mm. siihen, että hakija kykenee

- jäsentämään opetettavan aiheen kuulijoille ymmärrettäväksi,
- perustelemaan esittämiään ajatuksia ja väitteitä,
- hyödyntämään alan uusinta tutkimusta
- opettamaan innostavasti ja ajatuksia herättäen, motivoimaan kuulijoita,
- hallitsemaan opetustilanteen
- esiintymistaito

## LIITE

### NÄKÖKOHTIA OPETUSANSIOIDEN ARVIOINTIIN

*Seuraava matriisi on muistilista, jonka tarkoituksena on antaa esimerkinomaisesti viitteitä viran hakijoille niistä seikoista, joihin kiinnitetään huomiota vertailtaessa hakijoiden opetustaitoa. Hakijan vastuulla on esittää hakemuksensa liitteenä riittävän yksityiskohtaisesti dokumentoitua aineistoa kaikista niistä ansioistaan, joilla hän katsoo olevan merkitystä hänen opetustaitoaan arvosteltaessa täytettävänä olevaa virkaa varten. Matriisissa on hyödynnetty Helsingin yliopiston henkilöstöosaston ja muiden tiedekuntien vastaavia kriteereitä.*

Opetustaidon arvioitsijat voivat käyttää matriisia apuvälineenä, mutta kokonaisarvio perustuu aina yksilölliseen arviointiin ja ansioiden vertailuun. Osa-alueiden painoarvo voi vaihdella saman virkakategorian sisälläkin. Kaikissa virkakategorioissa opetustaito on tärkeä eikä riittämätöntä opetustaitoa voi kompensoida muilla ansioilla.

#### **Esimerkkejä ansioitumisalueista:**

##### *1. Opetus- ja ohjauskokemus*

Hakijan toiminta yliopiston tai muun korkeakoulun opettajana: opetustehtävien määrä ja luonne, käytetyt opetusmenetelmät ja opinnäytetöiden ohjaus. Myös erilaisissa oppimisen ohjaustilanteissa (esim. nuorempien tutkijoiden ohjaus) hankittu kokemus. Kaikki opetus- ja ohjauskokemukseen liittyvät ansiot on dokumentoitava yksilöidysti.

##### *2. Pedagoginen koulutus tai muu opetustaidon osoittaminen*

Hakijan pedagoginen, erityisesti yliopistopedagoginen koulutus tai muu mahdollinen oman opetustaidon kehittämiseen tähtäävä toiminta dokumentoituna niin, että siitä selviää koulutuksen tai muun toiminnan laajuus ja luonne, keskeiset sisällöt sekä järjestäjä taikka toimeksiantaja.

##### *3. Oman opetuksen arviointi*

Opetustoiminnan arviointitavat ja saadun palautteen hyödyntäminen dokumentoituna mahdollisimman yksilöidysti. Näytteitä opiskelijapalautteista.

##### *4. Oppimateriaalin tuottaminen*

Hakijan laatimat korkeakouluopetuksessa käytetyt oppikirjat tms. julkaisut.

##### *5. Kansainvälistyminen ja kansainvälinen opetus- ja tutkimusyhteistyö.*

Hakijan toiminta kansainvälisessä opetus- ja tutkimusyhteistyössä. Vieraskielisen opetuksen ja oppimateriaalin määrä ja luonne.

##### *6. Palkinnot tai muut huomionosoitukset*

Hakijan saamat palkinnot, apurahat tai muut vastaavat huomionosoitukset opetuksellisten ansioiden perusteella. Ensisijaisesti painotetaan palkitsemista korkeakoulutasoisen opetuksen perusteella.

##### *7. Osallistuminen opetuksen kehittämistyöhön.*

Hakijan toiminta erityisesti yliopisto-opetuksen kehittämiseen tähtäävissä elimissä tai muut opetuksen kehittämistehtävät.

##### *8. Muut opetukselliset ansiot*

Hakijan mahdolliset muut opetukselliset ansiot, jotka ovat haettavan viran kannalta relevantteja.

##### *9. Opetusnäyte*

Opetusnäyte on haettavan viran tai toimen tehtäviin kuuluva julkinen opetustapahtuma, joka voi olla luento, seminaarin ohjaus, muu opetustilanne tai niiden yhdistelmä. Opetusnäyte voidaan antaa aidossa opetustilanteessa, johon osallistuu tieteenalan asiantuntijoita sekä opiskelijoita. Asiantuntijoilla ja opiskelijoilla on mahdollisuus haastatella hakijaa.

Opetusnäyte arvostellaan asteikolla erinomainen, hyvä, tyydyttävä, hylätty. Tyydyttävän ja hylätyn opetusnäytteen voi uusida kerran.

Opetusnäytteen arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. siihen, että hakija kykenee

- jäsentämään opetettavan aiheen kuulijoille ymmärrettäväksi,
- perustelemaan esittämiään ajatuksia ja väitteitä,
- hyödyntämään alan uusinta tutkimusta
- opettamaan innostavasti ja ajatuksia herättäen, motivoimaan kuulijoita,
- hallitsemaan opetustilanteen
- esiintymistaito

## OPETUKSELLISET ANSIOT

ANSIOITUMISALUEET	Heikko tai tyydyttävä taso	Hyvä taso	Erinomainen taso
<b>Opetustyössä hankittu käytännön kokemus erityisesti yliopistossa ja korkeakoulussa ( myös erilaisissa oppimisen ohjaamisessa esim. nuorempien tutkijoiden ohjaus) hankittu kokemus</b>	<p>kapea tai vähäinen opetuskokemus</p> <p>ei ohjannut lainkaan perustutkinto-opiskelijoiden opinnäyteitä</p> <p>vähäistä kokemusta työelämän opetus- ja ohjaustilanteista (esitelmät, perehdytys, tutkimuksen ohjaus, johtaminen)</p>	<p>opetuskokemusta usealta eri kurssilta peruskoulutustasolta</p> <p>kokemusta erilaisista opetusmenetelmistä ja opetustilanteista (luento, seminaari, yksilöohjaus, ryhmätyön ohjaus)</p> <p>tuntee opetusteknologian opetuskäytön perusasiat</p> <p>ohjannut kohtuullisessa määrin opinnäytetöitä</p> <p>kokemusta työelämän opetus- ja ohjaustilanteista (esitelmät, perehdytys, tutkimuksen ohjaus, johtaminen)</p> <p>pyrkii liittämään tutkimusta ja opetusta</p>	<p>laaja-alainen ja monipuolinen opetuskokemus perus- ja jatkokoulutustasolla</p> <p>omia opetusnovaatioita ja onnistuneita kokeiluja</p> <p>hyödyntää relevantilla tavalla opetuksessaan opetusteknologiaa</p> <p>ohjauskokemusta runsaasti, myös väitöskirjojen ohjausta</p> <p>osaa soveltaa työelämän opetus- ja ohjaustilanteista saatua kokemusta (esitelmät, perehdytys, tutkimuksen ohjaus, johtaminen) yliopisto-opetukseen</p> <p>teorian ja käytännön, tutkimuksen ja opetuksen aktiivinen yhdistäminen</p>
<b>Pedagoginen koulutus tai muu opetustaidon kehittäminen</b>	ei lainkaan koulutusta eikä näyttöä pyrkimyksestä kehittää opetustaitoaan	osallistunut pedagogiseen koulutukseen tai muuta näyttöä siitä, että on kiinnostunut opetustaitonsa kehittämisestä	monipuolinen yliopistopedagoginen koulutus tai muutoin panostaa systemaattisesti opetustaitonsa kehittämiseen
<b>Opetuksen arviointi, palaute opiskelijoilta ja kollegoilta</b>	ei kerää lainkaan tai vain satunnaisesti opiskelija-	kerää systemaattisesti opiskelijapalautetta ja ottaa sen	käyttää monipuolisia menetelmiä palautteen ke-

	palautetta opetuksestaan	huomioon opetuksessaan	ruussa  kerää myös kollegapalautetta saanut erinomaista palautetta, opetus arvioitu innostavaksi ja kiinnostusta herättäväksi
<b>Oppimateriaalin tuottaminen ja sen käyttö</b>	ei tuottanut oppimateriaalia tai vain vähäisessä määrin omaa opetustaan varten (mm. monisteita)	tuottanut myös oppikirjoja tms. julkaisuja	tuottanut korkeatasoista, arvostettua oppimateriaalia, jota käytetään laajemminkin tieteenalan piirissä  omaan tutkimukseen perustuvaa oppimateriaalia
<b>Kansainvälistyminen, kansainväliset yhteydet</b>	ei osallistunut kansainväliseen opetusyhteistyöhön taikka antanut vieraskielistä opetusta	kansainvälistä opetusyhteistyötä omalla tieteenalallaan  antanut vieraskielistä opetusta omalla tieteenalallaan	laaja ja monipuolinen kansainvälinen opetusyhteistyöverkosto  toiminut merkittävässä määrin kansainvälisissä opetustehtävissä  oppikirjatuotantoa tms. julkaisuja myös vieraalla kielellä
<b>Palkinnot, apurahat ja muut huomionsoitukset</b>			saanut erilaisia palkintoja tai huomionsoituksia opetusansioiden perusteella
<b>Muut opetukselliset ansiot, erityisesti osallistuminen opetuksen kehittämistehtäviin</b>	ei näyttöjä osallistumisesta opetuksen kehittämistehtäviin	osallistuu omassa työyhteisössään opetuksen kehittämistyöhön	aktiivinen opetuksen kehittäjä omassa työyhteisössään sekä sen ulkopuolella  tunnettu ja tunnustettu yliopisto-opetuksen asiantuntija

### Opetusnäytteen arviointi

Opetusnäyte arvostellaan asteikolla erinomainen, hyvä, tyydyttävä, hylätty. Tyydyttävän ja hylätyn opetusnäytteen voi uusia kerran.

Arviointialueet	heikko/hylätty	tydyttävä	hyvä	kiitettävä
<b>Aiheen käsittely</b>	jäsentely puuttuu tai on sekavaa  opetusnäytteen aihe ja sisältö vastaavat huonosti toisiaan	käsittely etenee ymmärrettävästi teoria ja käytäntö pyritään kytkemään yhteen  opetusnäytteen sisältö liittyy aiheeseen	jäsentely looginen  teoria ja käytäntö kytketään yhteen  opetusnäytteen aihe ja sisältö vastaavat toisiaan	jäsentely on selkeä ja mielenkiintoinen teorian ja käytännön välillä selkeitä yhteyksiä  opetusnäytteen sisältö tuo esiin käsiteltävistä aiheista keskeisiä ja kiinnostavia asioita
<b>Opetustilanne</b>	opetustilanne lähinnä tiedon jakamista, ei vuorovaikutteisuutta	kuulijoiden oppimista pyritään ohjaamaan	kuulijoita ohjataan aktiiviseen oppimiseen	vuorovaikutteinen oppimistilanne

	kuulijoita ei oteta huomioon , kohde-ryhmä määrittelemätön	kuulijat otetaan huomioon	kuulijat otetaan huomioon joustavasti ja opetus sopeutetaan tilanteen mukaan	kuulijat otetaan huomioon luovasti ja innostavasti
<b>Ajatusten ja väitteiden perustelu</b>	perustelut puuttuvat tai ne eivät ole vakuuttavia	esitettyjä ajatuksia ja väitteitä perustellaan ja ne ovat vakuuttavia	perustelut loogisia, monipuolisia, vakuuttavia, täsmällisiä ja niitä kyetään tämentämään kysyttäessä	perustelut erittäin selkeitä, loogisia ja vakuuttavia avaavat uusia näkökulmia
<b>Tutkimustiedon hyödyntäminen opetustilanteessa</b>	tutkimusta hyödynnetään vähän tai tutkimus on vanhentunutta ja yksipuolista eikä liity aiheeseen	hyödyntää tutkimusta ja se liittyy aiheeseen	tutkimusta hyödynnetään monipuolisesti  tutkimus on kiinnostavaa ja ajankohtaista	ajankohtaista tutkimusta hyödynnetään luovasti ja monipuolisesti tutkimus avaa uusia näkökulmia ja kysymyksenasetteluja
<b>Motivointi ja innostuksen herättäminen</b>	opetus ei innosta oppimaan esitys yksipuolista	herättää kiinnostusta aiheeseen motivaatio pysyy yllä tilaisuuden ajan	opetus innostaa ja motivoi kiinnostus kasvaa tilaisuuden kuluessa  kuulijoita aktivoidaan esim. kysymyksillä	ilmapiiri erittäin innostava kiinnostus kasvaa tilaisuuden kuluessa  monipuolisia ja luovia menetelmiä motivaation herättämiseksi ja ylläpitämiseksi
<b>Opetusvälineiden ja oppimateriaalin käyttö</b>	käyttää opetusvälineitä epätarkoituksenmukaisesti  oppimateriaalia ei ole tai sitä on liikaa	opetusvälineiden käyttö on tarkoituksenmukaista  oppimateriaalia jonkin verran	opetusvälineitä käytetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti ja oppimista tukevasti  materiaali on sopivasti käytettävään aikaan nähden	opetusvälineitä käytetään joustavasti ja taitavasti käytettävä materiaali tukee oppimista  materiaali on itse tehtyä ja visuaalisesti innostavaa
<b>Esiintymistaito</b>	esiintyminen epävarmaa puhe epäselvää eikä aina ymmärrettävää	esiintyminen melko vakuuttavaa suullinen ja kirjallinen viestintä edistää oppimista	esiintyminen vakuuttavaa suullinen ja kirjallinen viestintä edistää selkeästi oppimista	esiintyminen karismaattista suullinen ja kirjallinen viestintä avaa uusia näkökulmia erinomainen kontakti kuulijoihin

Kriteerien luomisessa on käytetty apuna Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kriteereitä, joiden laatijoina ovat olleet yliopistonlehtorit Laura Hirsto, Saara Repo-Kaarento ja Soila Judén-Tupakka